

Ju 2018:07

Utredningssekreterare

Maria Kaiser

maria.kaiser@regeringskansliet.se (per email)

Stockholm 2018-10-09

Ref Komm2018/18

Ärende: Svenska Flygbranschens svar på frågor från utredningen om utvärdering av operativa räddningsinsatser vid skogsbränder 2018

Det är med stort intresse att stötta **Utredningen om utvärdering av operativa räddningsinsatser vid skogsbränder 2018** som Svenska Flygbranschen har förberett detta svar på utredningens frågor.

Flera av våra medlemsföretag har redan skickat in sina svar direkt till utredningen. Dessa svar utgör svar på de mer operativa delarna av utredningens frågor, nämligen frågorna 1-5, 8 och 9. Svaren bifogas även detta brev för att ge en komplett bild.

I det följande besvaras frågorna 6, 7 och 10.

6. Anser ni att de resurser som fanns till räddningstjänsternas förfogande användes på ett effektivt sätt? Om inte, vad kunde ha gjorts bättre?

Svar: Det får nu anses helt klarlagt att de privata helikopterföretagens resurser under juni månad gång på gång ignorerades av ansvariga myndigheter och alltså inte användes för skogsbrandsbekämpning i någon nämnvärd utsträckning. Svenska Flygbranschen anser att detta förhållande är mycket anmärkningsvärt eftersom det tidigare skogsbränder påpekats att de privata helikopterresurserna som finns i Sverige bör användas mer och tidigare för att effektivt bekämpa bränderna i ett tidigt skede. Men trots återkommande kontakter med räddningsledning där helikopteroperatörerna tydligt redovisade att de hade tillgängliga helikoptrar och utrustning för brandbekämpning valde räddningstjänsterna att istället tillkalla hjälp från MSB varvid de betydligt dyrare helikoptrarna från försvaret och brandflygplanen från Italien kallades in. Detta innebar, förutom att de privata helikoptrarna inte fick använda sina maskiner, utrustning och tillstånd de investerat i, att de flygande resurser som redan fanns ute i skogslänen inte användes effektivt. Mest anmärkningsvärt är att släckningsinsatsen därmed försenades och blev mycket kostsam för Sverige.

Svenska Flygbranschen inser självklart att försvarets resurser och gemensamt finansierade utländskt brandflyg (hkp eller flygplan) utgör en nödvändig backup för svåra situationer när de privata resurserna inte räcker till. Men vi anser att dessa resurser ska *komplettera* och inte ersätta den erfarna, billigare och effektivare brandbekämpningsresurs som de privata helikopteroperatörerna utgör. Svenska Flygbranschen ser i sammanhanget överhuvudtaget ingen logik i att använda utländska resurser, eller betydligt dyrare militära resurser, före och istället för de svenska privata helikoptrarna. Utanför själva fördyringen för staten och fördröjningen av effektiv brandbekämpning, bidrar denna situation även till att kraftigt snedvrider konkurrensen för de svenska privata aktörerna. Normalt ska stöd till det civila samhället upphandlas, men i skogsbrändernas spår har de normala reglerna inte

använts med följderna att utländska företag gynnas på bekostnad av de svenska. Detta förhållande anser Svenska Flygbranschen vara mycket anmärkningsvärt och överväger att titta närmare på frågan.

Senare under sommaren, i juli, var torkan och brandsituationen så allvarlig att alla tillgängliga resurser behövde kallas in. Svenska Flygbranschens medlemmar flög med alla helikoptrar som räddningstjänsterna ville ha och våra operatörer ställde in semestrar och avbokade eller sköt upp många andra redan kontrakterade uppdrag. Under samma tid meddelade försvaret att de inte kunde flyga mer då de flögit alldeles för många timmar i juni och därmed var begränsade pga tekniskt underhåll och semestrar. Kontrasten är slående: de privata helikoptrarna ställde allt annat åt sidan, sköt upp planerade jobb, tog ut övertid och ställde in semestrar medan statliga resurser ställdes på backen. Men då MSB inte ansåg sig kunna samordna de privata resurserna var utnyttjandet av de privata helikoptrarna långt ifrån optimalt och aldrig på lika villkor som utländska operatörer. Det finns många exempel då utländska helikopteroperatörer fått betalt för standby tid medan svenska helikoptrar bara fått betalt för flugen tid. Även här skedde således en stark snedvridning av konkurrensen till nackdel för de svenska företagen.

Vi vill hävda att hela händelseförloppet kunde sett helt annorlunda ut om räddningstjänsterna mycket tidigare kallat in privata helikoptrar redan i juni, då många privata helikoptrar stod på marken och inte kallades in eftersom kommunens räddningstjänst ansåg att det blev för dyrt för kommunen pga deras självrisk vid skogsbrand. Det finns en uppenbar farlig brist i den sortens kortsiktiga överväganden.

7. Vilka erfarenheter, lärdomar och slutsatser har ni fått av arbetet med sommaren insatser?

Svar: Den stora erfarenheten från skogsbrandsommaren 2018 är att Sverige fortfarande inte klarar av att effektivt utnyttja befintliga privata helikopterresurser för att snabbt bekämpa skogsbränder i ett tidigt skede. Den klara lärdomen är att när de privata helikopterresurserna tillslut sattes in under juli månad bevisade de hur effektiv denna resurs faktiskt är. Om de snabbt sätts in i en skogsbrands tidiga skede kan de effektivt stoppa den från att bli en okontrollerbar storbrand. Några av räddningstjänsterna, Västerbotten och Norrbotten, jobbade effektivt på det sättet och släckte ned bränderna medan de var "små".

Helikoptrar kan ta vatten från närmaste tjärn och hinner släppa vatten flera gånger om man jämför med ett Brandflygplan som måste hämta i en stor och avstängd sjö. Svenska Flygbranschens privata helikoptrar tankar dessutom ute i skogen och behöver inte åka till en öppen flygplats för detta. De hade även flera piloter per helikopter, vilket gjorde att de kunde använda en helikopter under fler av dygnets timmar. De kunde i vissa fall börja redan kl 03.30 och flyga till kl 00.30 vilket få av de andra flygande enheterna kunde göra.

Vi anser därför att satsningar ska göras för att stödja och bygga upp de privata helikopterbolagen som finns utspridda över hela Sverige och som har personal med stor lokalkännedom och stor vilja och flexibilitet att bidra till samhällets behov.

Svenska Flygbranschens anser även att kommunernas självrisk vid skogsbrand ska tas bort, då det nu står klart att självriskan negativt påverkar snabbheten och effektiviteten i beslutsprocessen. Mot risken för att dra på sig stora egna kostnader under "självrisktaget" tvekar kommunerna att kalla in privat helikopterunderstöd i ett tidigt skede. Istället vänder de sig till MSB för att få (statlig eller utländsk) hjälp som för kommunerna då blir gratis. Kommunernas beteende är kanske förståeligt i det korta perspektivet då de har en väldigt begränsad budget. Men konsekvenserna av deras beteende

blir desto allvarligare i det långa perspektivet eftersom de resurser med bäst möjlighet att snabbt bekämpa bränderna kallas in alldeles för sent eller inte alls. Resultatet blir stora bränder som – beroende på väder, torka mm – lätt blir okontrollerbara och att samhällets slutnota för brandbekämpningen skenar iväg mycket snabbt.

10. 2017 års Räddningstjänstutredningen lämnade i juni i år betänkandet En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54). Utredningen lämnar ett antal förslag som syftar till att göra räddningstjänsten mer effektiv. Anser ni, mot bakgrund av era erfarenheter från sommaren släckningsarbete, att de förslag som nämnda utredningen lämnar är optimala, eller anser ni att något bör ändras och i sådana fall på vilket sätt?

Svar: Svenska Flygbranschen föreslår att regleringen i huvudsak ändras så att MSB får överta berörda kommuners räddningstjänstverksamhet vid särskilt omfattande räddningsinsatser eller om det annars finns synnerliga skäl. Till exempel då SMHI utfärdar varning om att hög brandrisk föreligger.

Vi anser att regleringen i grunden är ändamålsenlig men ser också behov av förtydliganden. Vi föreslår att MSB:s uppdrag att tillhandahålla nationella stödresurser och samordna dessa resurser förtydligas så att det gäller samtliga nationella flygresurser vilket vi anser även bör omfatta civilt helikopterflyg för skogsbrandbekämpning genom vattenbombning, samt för materiel och persontransporter.

Man bör även förstärka, utveckla och förtydliga statens tillsyn av och stöd till de kommunala räddningstjänsterna. MSB's roll i detta sammanhang bör tydliggöras.

Svenska Flygbranschen föreslår även en översyn av kommunernas självrisk för skogsbränder eftersom det inte rimligen kan få vara så att självrisken blir en hämmande faktor som kan medföra att små bränder får utvecklas till större innan stöd från MSB sätts in.

Konsekvenserna av Salabranden 2014 belystes i ett flertal utredningar med förslag till förändringar i arbetssätt och regelverk. Men ingen av dessa utredningar tog fasta på de synpunkter Svenska Flygbranschen då lämnade. Resultatet blev att inga förslag framkom på hur man skulle hantera nationella flygresurser och främst alla de civila helikoptrarna med kapacitet för släckning av skogsbränder på ett effektivt sätt. Svenska Flygbranschen ser nu denna utredning som ett nytt tillfälle att föreslå nödvändiga åtgärder som garanterar en effektiv brandbekämpning från luften av företrädevis svenska privata helikoptrar.

Med vänlig hälsning

Svenska Flygbranschen

Fredrik Kämpfe

Branschchef

Bilagor:

- 1 - Svar från Stockholms Helikoptertjänst
- 2 - Svar från STORM Heliworks AB
- 3 - Svar från Jämtlandsflyg AB
- 4 - Svar från HeliAir Swden AB

